

Õpetajate ja õppejõudude haridustehnoloogilised pädevused

Oktoober 2010

Sisukord

<i>Sisukord</i>	2
<i>HT pädevuste enesehindamismudeli selgitus ja kasutamine</i>	3
<i>Mõisted</i>	4
<i>HT pädevuste enesehindamismudeli väljatöötamise ja arendamise töörihm</i>	6
<i>Haridustehnoloogiliste pädevuste lühendatud loetelu</i>	7
<i>HT pädevuste enesehindamismudel</i>	8
1. Õpikeskkonna kujundamine ja õppeprotsessi juhtimine	8
2. Õpetaja ja õppejõu professionaalne areng	10
3. Administratiivne tegevus	12
4. Infoühiskonnas kodanikuna käitumine	13

Eesti Infotehnoloogia Sihtasutus

e-Õppe Arenduskeskus

Raja 4c, Tallinn 12616

www.e-ope.ee

eoep@eitsa.ee

HT pädevuste enesehindamismudeli selgitus ja kasutamine

Haridustehnoloogiliste pädevuste (edaspidi HT pädevuste) enesehindamismudel on loodud õpetajatele ja õppejõududele eneseanalüüsi vahendiks, info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (edaspidi IKT) teadmiste ja oskuste arendamiseks ning koolitusvajaduse planeerimiseks.

Enesehindamismudeli rakendamise tulemusena saavad õpetajad ja õppejõud teadlikult enda IKT-teadmiste ja -oskuste arengut juhtida.

E-õppe strateegia rakendamisel kutse- ja kõrghariduses on haridustehnoloogiliste teadmiste ja oskuste arendamine üks põhielement (<http://www.hm.ee/index.php?popup=download&id=5972>).

Enesehindamine toimub viiel tasemel:

- E taset iseloomustab teadmiste ja oskuste kasutamine tüüpolukordades piiratud viisidel;
- D taset iseloomustab teadmiste ja oskuste kasutamine tüüpolukordades, st juba tuttavates situatsioonides;
- C taset iseloomustab teadmiste ja oskuste eesmärgipärane kasutamine vastavalt tekkinud olukorrale;
- B taset iseloomustab teadmiste ja oskuste eesmärgipärane ning loov kasutamine, st tekkinud olukorrast osatakse näha ka paar sammu ettepoole;
- A taset iseloomustab väga hea teadmiste ja oskuste vaba ning loov kasutamine, st et lisaks oskusele järgmisi samme ette ennustada, toimub väga kiire ümberorienteerumine parima tulemuse saavutamiseks.

HT pädevuste enesehindamismudelis on neli peamist teemavaldkonda, kus on nende tasemete kaupa lahti kirjeldatud teadmised ja oskused. Õpetaja või õppejõud valib iga teadmiste ja oskuste kirjelduse juures taseme, mis tema pädevust kõige paremini iseloomustab.

Kõik e-Õppe Arenduskeskuse koolituskursused (<http://e-ope.ee/opetajatele/e-ope-taienduskooolitus/e-ope-kooolitusprogramm>) on seotud antud dokumendis kirjeldatud HT pädevustega. Enesehindamismudeli rakendamise vahendiks on loodud koolituste ja pädevuste veebilehekülg (<http://koolitused.e-ope.ee>), kus õpetajale ja õppejõule soovitatakse hinnatud pädevuste põhjal sobivad koolituskursused.

Mõisted

Allikakriitilisuse põhimõte – Allikate usaldusväärsuse ja kasutamiskõlblikkuse hindamine.

Autoriõigus – Autoriõigused on originaalteose loojale tagatud õiguste komplekt, mis sisaldab õigust teost kopeerida, levitada ja kohendada. Autoriõigused (digitaalsete) õppematerjalide kasutamisel on seotud Eesti seadusandlusega, mis lubab kasutada teiste autorite teoseid õppetöös hariduslikel eesmärkidel ning motiveeritud mahus (Autoriõiguse seadus <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=13246706;www.creativecommons.ee>).

E-kursus (*e-course*) – kursus, mille õppeprotsess on üles ehitatud veebipõhises õpikeskkonnas.

E-õppekeskkond e. õpikeskkond (*learning environment*) – Elektroonne keskkond õppesisu (nt õppematerjalid, harjutused, testid) ja õppeprotsesside (nt juhendamine, tagasiside, arutelud, kodutööd, rühmatöö, hindamine) haldamiseks ja läbiviimiseks.

E-õpe – Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) kaasabil toimuv õppetegevus, mis toimub nii klassiruumis kui ka väljaspool klassiruumi või ametlikku õppetundi. E-õppes kasutatakse IKT vahendeid (arvuti, projektor jne), internetti, digitaalseid õppematerjale, kaugkoolituskeskkondi jms eesmärgiga tõsta õppe kvaliteeti ja efektiivsust tänu paremale juurdepääsule informatsioonile ja teenustele, paindlikumatele õppeviisidele, tõhusamale koostööle õppijate vahel ja uutele õpetamismeetoditele.

Haridustehnoloogia (*educational technology*) – Pedagoogika ja infotehnoloogia kattumisalale jääv interdistsiplinaarne tegevus- ja teadusvaldkond, mis keskendub õppimise tõhustamiseks loodud süsteemide, meetodite ja vahendite arendamisele, rakendamisele ja uurimisele.

IKT – Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia, mis hõlmab arvutustehnikat (arvutid ja lisaseadmed), kommunikatsioonitehnika (arvuti- ja telefonivõrgud; heli-, video- jm nõrkvoolu seadmeid) ja infot, mida transporditakse, töödeldakse või säilitatakse IKT vahendite abil (sh. programmid).

Repositoorium – Elektrooniline andmebaas õppematerjalide avaldamiseks, säilitamiseks ja otsimiseks märksõnade (metaandmete) abil.

Suhtlusvahendid – Tehnoloogilised vahendid, mis võimaldavad õppeprotsessis osalejatel omavahel suhelda, andmeid jagada ja infot vahetada.

Pädevus – Integreeritud kogum töötaja omadustest (sh teadmised, oskused, hoiakud, kogemused, sotsiaalne kapital), mis aitab tal sooritada teatud ametikoha kontekstis ette tulevaid tööülesandeid ja võrrelda soorituse taset teiste töötajate omaga.

Õpijuh (*study guide*) – Õpikeskkonnas õppijale antav(ad) juh(is)ed, mis aitavad õppijail end kurssi viia e-õppe eesmärkide, sisu, struktuuri, tegevuste, ajakava, kohustuslike nõuete, ülesannete ja hindamisega.

Õpiobjekt (*learning object*) – Väike terviklik õpetusliku väärtusega digitaalne objekt (nt veebileht, multimeediaesitlus, interaktiivne harjutus, testiküsimus), mida saab

ühendada suuremateks sidusateks õppematerjalideks ning taaskasutada erinevates õppekontekstides ja õpikeskkondades. Õpiobjektid on varustatud standardsete metaandmetega, mis võimaldavad automatiseerida õpiobjektide otsingut, neist tervikliku õppematerjali koostamist ja selle esitamist (nt igale õpilasele unikaalse kontrolltööküsimuste komplekti koostamine).

Õpiväljund e. õpitulemus (*learning outcome*) – Õpiväljund kirjeldab õppimise tulemusel saavutatavaid teadmisi, oskusi ja hoiakuid, mida õppija saab demonstreerida ning õpetaja/õppejõud hinnata.

Õpikogukond – Sama eriala/hobi praktiseerivate inimeste sotsiaalne võrgustik, mis ühendab kogunud eksperte ja algajaid ning mille peamine suhtluskanal on Internet ja mille eesmärgiks on toetada liikmete professionaalset arengut.

HT pädevuste enesehindamismudeli väljatöötamise ja arendamise tööühm

Hans Põldoja, Tallinna Ülikool

Heikki Eljas, Tallinna Majanduskool

Jane Mägi, Kuressaare Ametikool

Ly Sõõrd, Tartu Ülikooli Teaduskool

Marju Piir, Tartu Ülikool

Marko Puusaar, IT Kolledž

Mart Laanpere, Tallinna Ülikool

Varje Tipp, Pärnumaa Kutsehariduskeskus

Mari-Liis Peets, e-Õppe Arenduskeskus

Haridustehnoloogilised pädevused vaadatakse üle igal aastal üks kord. Viimane kord uuendatud: **10.2010**

Haridustehnoloogiliste pädevuste lühendatud loetelu

1. Õpikeskkonna kujundamine ja õppeprotsessi juhtimine

- 1.1 Õpikeskkonna kujundamine IKT vahendeid ja võimalusi kasutades;
- 1.2 E-õppeks sobivate õppemeetodite valimine;
- 1.3 E-õppekeskkondade kasutamine;
- 1.4 E-õppematerjalide (õpiobjektide) koostamine, avaldamine ja jagamine;
- 1.5 Kavade ja õpijuhiste koostamine e-õppes;
- 1.6 IKT vahendite ja võimaluste kasutamine õppetöö läbiviimisel;
- 1.7 Suhtlusvahendite kasutamine õppetöös;
- 1.8 Hindamismeetodite ja tagasiside kasutamine õppetöös;
- 1.9 Juhendamine e-õppes.

2. Õpetaja ja õppejõu professionaalne areng

- 2.1 Teadlikkus e-õppes;
- 2.2 E-õppe sõnavara tundmine ja kasutamine;
- 2.3 E-õppepublikatsioonide lugemine, uurimustöös osalemine ning konverentsidel esinemine;
- 2.4 Koostöövõrgustikes ja arendusprojektides osalemine.

3. Administratiivne tegevus

- 3.1 E-õppe teadvustamine koolis/struktuuriüksuses;
- 3.2 [Kvaliteedi hindamine e-õppes](#);
- 3.3 Mentorlus ja nõustamine e-õppes;
- 3.4 IKT igapäevane kasutamine.

4. Infoühiskonnas kodanikuna käitumine

- 4.1 Allikate usaldusväärsuse hindamine (allikakriitiline lähenemine);
- 4.2 Nõuetekohane refereerimine ja viitamine;
- 4.3 Autorlusega arvestamine ja litsentseerimine;
- 4.4 IKTga seonduvate ohtude teadvustamine ja teadlik tegutsemine.

HT pädevuste enesehindamismudel

1. Õpikeskkonna kujundamine ja õppeprotsessi juhtimine

E	D	C	B	A
1.1 Õpikeskkonna kujundamine IKT vahendeid ja võimalusi kasutades				
E.1.1 Oskab nimetada ja arvestab IKT vahendite kasutamise võimalusi õppeprotsessi kavandamisel.	D.1.1 Leiab levinumad IKT vahendid õppeprotsessi kavandamiseks ja õppematerjalide loomiseks.	C.1.1 Leiab keerulisemad ja uuemad IKT vahendid õppeprotsessi kavandamisel ja õppematerjalide loomisel.	B.1.1 Valib IKT vahendeid, mis toetavad õpiväljundite saavutamist, arvestades sihtgrupivajadusi.	A.1.1 Valib IKT vahendeid õppeprotsessi kavandamisel ja õppematerjalide loomisel koostöös kolleegidega . Valitud vahendid toetavad õpiväljundite saavutamist, arvestades sihtgrupi vajadusi.
1.2 E-õppeks sobivate õppemeetodite valimine				
E.1.2 Nimetab õppemeetodeid, mis on rakendatavad e-õppes.	D.1.2 Kirjeldab isikliku kogemuse põhjal õppemeetodite kasutamist e-õppes.	C.1.2 Kavandab õppemeetodite kasutamist õppeeesmärkidest lähtuvalt.	B.1.2 Arvestab õppemeetodi valimisel sihtrühma eripära, erinevaid õpistiile ja õpiväljundeid.	A.1.2 Analüüsib, hindab kriitiliselt ja kavandab õppemeetodeid, toetudes erinevatele mõtlemistasanditele, saadud tagasisidele ning lähtudes õpiväljunditest, eesmärkidest ja õppijate eripärast.
1.3 E-õppekeskkondade kasutamine				
E.1.3 Nimetab levinud e-õppekeskkondi ja kirjeldab nende kasutamise võimalusi.	D.1.3 Kirjeldab e-õppekeskkondades õppetöö kavandamise põhimõtteid ja häid tavasid.	C.1.3 Administreerib enda e-kursuseid ja kavandab õppetööd e-õppekeskkonnas mitmekülgset, lähtudes	B.1.3 Arvestab õppetöö kavandamisel e-õppekeskkonna sihtrühma eripära, erinevaid õpistiile ja õpiväljundeid ning haldab	A.1.3 Arvestab e-õppekeskkonna kujundamisel sihtrühma eripära, erinevaid õpistiile ja õpiväljundeid. Arendab e-õppematerjale ja

		õppe-eesmärkidest.	personaalseid õpikeskkondi.	ülesandeid lähtuvalt saadud tagasisidest.
1.4 E-õppematerjalide (õpiobjektide) koostamine, avaldamine ja jagamine				
E.1.4 Otsib õppematerjale repositooriumitest ja kasutab neid õppetöös.	D.1.4 Kohandab leitud õppematerjale õppe-eesmärkidest ja sihtgrupist lähtuvalt.	C.1.4 Loob lihtsamaid õppematerjale ja jagab neid erinevates internetikeskkondades märksõnade abil.	B.1.4 Kavandab ja loob keerukamaid õppematerjale ning jagab neid repositooriumites metaandmetega varustatult.	A.1.4 Kavandab, loob ja jagab keerukamaid õppematerjale, lähtudes kasutatavusest ja kvaliteedinõuetest.
1.5 Kavade ja juhiste (nt õpijuhise, ainekava, töökaava, tegevuskava jne) koostamine e-õppes				
E.1.5 Kirjeldab õppeprotsessi reguleerivaid kavasisid ja juhiseid isiklikule kogemusele toetudes.	D.1.5 Leiab ja kohandab õppetööks vajalikud kavad ning juhised õppe-eesmärkidest ja sihtgrupist lähtuvalt.	C.1.5 Koostab iseseisvalt õppetööks vajalikud kavad ja juhised.	B.1.5 Täiendab õppetööks vajalikke kavasisid ja juhiseid eneseanalüüsist ning tagasisidest lähtuvalt.	A.1.5 Koostab korrektsed kavad ning juhised, mis toetavad õpiväljundite saavutamist ja sihtgrupi vajadusi.
1.6 IKT vahendite ja võimaluste kasutamine õppetöö läbiviimisel				
E.1.6 Loetleb erinevaid IKT vahendeid ja võimalusi, mida saab õppeprotsessis kasutada.	D.1.6 Kasutab IKT vahendeid ja võimalusi õppeprotsessis, lähtudes isiklikust kogemusest.	C.1.6 Kasutab erinevaid tehnoloogilisi vahendeid ja võimalusi õppeprotsessis lähtuvalt konkreetsetest õppetegevustest.	B.1.6 Valib ja kasutab erinevaid tehnoloogilisi vahendeid ning võimalusi õppeprotsessis lähtuvalt konkreetsetest õppetegevustest ja õppijate õpistiilidest.	A.1.6 Integreerib erinevaid IKT vahendeid ja võimalused tervikliku õpikeskkonna kasutamisel.
1.7 Suhtlusvahendite kasutamine õppetöös				
E.1.7 Kasutab suhtlemiseks IKT vahendeid.	D.1.7 Kasutab sobilikke suhtlusvahendeid ja -keskkondi õppijatega suhtlemisel.	C.1.7 Kasutab sobilikke suhtlusvahendeid ja -keskkondi õppetegevusest lähtuvalt.	B.1.7 Valib teadlikult erinevaid suhtlusvahendeid ja -keskkonnad lähtuvalt õppetegevusest ja toetab õpikogukonna tekkimist.	A.1.7 Valdab erinevaid suhtlusvahendeid ja -keskkondi, mis toetavad efektiivselt õpiväljundite saavutamist ja sihtgrupi vajadusi ning

				õpikogukonna toimimist.
1.8 Hindamismeetodid ja tagasiside kasutamine õppetöös				
E.1.8 Kirjeldab e-õppes hindamisega ja tagasisidega kaasnevaid eripärasid.	D.1.8 Põhjendab, kuidas e-õppes õpitulemusi hinnata ja tagasisidet organiseerida. Kasutab e-õppes tagasisidet ja hindamismeetodeid.	C.1.8 Oskab teha valikuid ja rakendab levinumaid hindamise ning tagasiside meetodeid, mis vastavad e-õppe eripärale.	B.1.8 Kasutab õpetades erinevaid õppijaid motiveerivaid hindamise ja tagasiside meetodeid. Analüüsib tagasiside põhjal töö tulemuslikkust.	A.1.8 Nõustab kolleege ja õpetab eesmärgipäraselt, kasutades erinevaid õppijaid motiveerivaid hindamise ja tagasiside meetodeid ning arvestades e-õppe eripärasid.
1.9 Juhendamine õppetöös				
E.1.9 Kirjeldab e-õppes juhendamisega kaasnevaid eripärasid.	D.1.9 Juhendab ja toetab õppijate iseseisvat tööd e-õppekeskkonnas.	C.1.9 Juhendab ja toetab teadlikult õppijate iseseisvat tööd e-õppekeskkonnas.	B.1.9 Nõustab kolleege ja suunab tulemuslikult õppijate iseseisvat tööd e-õppekeskkonnas, arvestades e-õppe eripära ja õppijate huve.	A.1.9 Toetub erinevatele juhendamismeetoditele , juhendab eesmärgipäraselt õppijate iseseisvat tööd e-õppekeskkonnas, arvestades sihtrühma eripära, õpiväljundeid ja õppijate huve.

2. Õpetaja ja õppejõu professionaalne areng

E	D	C	B	A
2.1 Teadlikkus e-õppes (kvaliteedinõuded, innovatsioon jne)				
E.2.1 Kirjeldab e-õppe võimalusi ja toob näiteid.	D.2.1 Analüüsib isiklikku e-kursusel osalemise kogemust.	C.2.1 Kasutab iseseisvalt e-õppe võimalusi õppetöös ja osaleb e-kursustel.	B.2.1 Osaleb e-õppe arendustöös ja lähtub õppeprotsessi kavandamisel ning õpetamisel e-õppe	A.2.1 Kasutab koostöös kolleegidega tulemuslikult e-õpet, juhindudes kvaliteedinõuetest .

			arengusuundadest ja kvaliteedinõuetest.	
2.2 E-õppe sõnavara tundmine ja kasutamine				
E.2.2 Loetleb ja selgitab mõningaid e-õppetermineid.	D.2.2 Suhtleb vabalt e-õppetermineid kasutades.	C.2.2 Kasutab e-õppeterminoloogiat õppetöös ja oskab neid oma sõnadega selgitada.	B.2.2 Osaleb uute e-õppeterminite aruteludes.	A.2.2 Algatab e-õppeterminite arutelusid ja mõtestab lahti erinevaid e-õppevaldkonnas kasutatavaid termineid.
2.3 E-õppepublikatsioonide lugemine, uurimustöös osalemine ja konverentsidel esinemine				
E.2.3 Loetleb eestikeelseid e-õppe informatsiooni allikaid.	D.2.3 Kasutab e-õppe veebilehti enesearenguks ja loeb e-õppepublikatsioone.	C.2.3 Analüüsib e-õppepublikatsioone ning hoiab ennast kursis e-õppe ja haridustehnoloogia arengusuundadega.	B.2.3 Osaleb e-õppe- ja haridustehnoloogia uuringutes. Esineb seminaridel ja konverentsidel.	A.2.3 Juhendab, nõustab, teeb ja publitseerib uurimustöid e-õppe ja/või haridustehnoloogia valdkonnas.
2.4 Koostöövõrgustikes ja arendusprojektides osalemine				
E.2.4 Nimetab e-õppe ja haridustehnoloogia koostöövõrgustikke ja arendusprojekte.	D.2.4 Osaleb e-õppe koostöövõrgustikes ja arendusprojektides.	C.2.4 Analüüsib tehtud e-õppe koostöö- ja arendusprojekte ning toetub nendele enda töös. Osaleb aktiivselt koostöövõrgustike aruteludes.	B.2.4 Juhib ja koordineerib e-õppe koostöö- ning arendusprojekte. Algatab ja juhib koostöövõrgustikes diskussioone.	A.2.4 Algatab uusi e-õppe koostöö- ja arendusprojekte ning kutsub kokku projekti meeskonna ja koordineerib selle tegevust.

3. Administratiivne tegevus

E	D	C	B	A
3.1 E-õppe teadvustamine koolis/struktuuriüksuses				
E.3.1 Kirjeldab e-õppe arendamise võimalusi koolis/struktuuriüksuses oma kogemusest lähtuvalt.	D.3.1 On kaasatud e-õppe arendamisse ja/või osaleb arenduse töörühmades.	C.3.1 Esitab ettepanekuid e-õppe arendamiseks ja e-õppe strateegia väljatöötamiseks.	B.3.1 Vastutab mõne e-õppe alavaldkonna arendustöö eest koolis/struktuuriüksuses ja lähtub e-õppe strateegiast.	A.3.1 Analüüsib, hindab ja/või koordineerib e-õppe arendustegevust koolis/struktuuriüksuses, sh e-õppe strateegia väljatöötamine ja elluviimine, ning nõustab kolleegi.
3.2 Kvaliteedi hindamine e-õppes				
E.3.2 Mõistab ja kirjeldab e-õppe kvaliteedinõudeid.	D.3.2 Arvestab kvaliteedinõuetega e-kursuste ja õpiobjektide väljatöötamisel ning arendamisel.	C.3.2 Hindab enda ja kolleegide e-kursusi ning õpiobjekte lähtuvalt kvaliteedinõuetest.	B.3.2. Esitab ettepanekuid kvaliteedinõuete täiendamiseks ja muutmiseks.	A.3.2 Osaleb kvaliteedinõuete täiendamisel ja väljatöötamisel. Koostab kvaliteedinõuetele vastavaid hindamismatrikseid.
3.3 Mentorlus ja nõustamine e-õppes				
E.3.3 Kirjeldab e-õppejuhendeid ja nõustamise võimalusi.	D.3.3 Kasutab e-õppejuhendeid ja/või nõustamist.	C.3.3 Nõustab kolleegi mõnes e-õppeküsimumes.	B.3.3 Nõustab e-õppega seonduvates meetoodilistes ja IKT küsimustes ning koostab juhendeid.	A.3.3 Nõustab ja koordineerib e-õppe mentorluse protsessi ning juhendite loomist.
3.4 IKT igapäevane kasutamine				
E.3.4 Demonstreerib algteadmisi standardsest kontoritarkvarast	D.3.4 Kasutab IKT võimalusi (kontoritarkvara,	C.3.4 Kasutab sobivaid IKT võimalusi lähtuvalt enda õppe-, teadus- või	B.3.4 Kasutab tulemuslikuks koostööks sobivaid IKT võimalusi lähtuvalt õppe-,	A.3.4 Kasutab ja kohandab sobivaid IKT vahendeid vastavalt vajadustele,

(tekstitöötlus, tabelitöötlus, esitlustarkvara) ja internetiteenustest (veeb ja e-post).	internetiteenused, õpitarkvara, sotsiaalne tarkvara jms).	arendustöö eesmärkidest.	teadus- või arendustöö eesmärkidest.	võimalustele ning töö eesmärkidele.
--	---	--------------------------	--------------------------------------	-------------------------------------

4. Infoühiskonnas kodanikuna käitumine

E	D	C	B	A
4.1 Allikate usaldusväarsuse hindamine (allikakriitiline lähenemine)				
E.4.1. Põhjendab allikate usaldusväarsuse hindamise vajadust.	D.4.1. Õppematerjalide koostamisel hindab allikate usaldusväarsust.	C.4.1 Hindab oma töös allikate usaldusväarsust, lähtudes hindamise põhimõtetest ja juhenditest .	B.4.1 Hindab allikate usaldusväarsust ja suunab õppijaid juhinduma allikakriitilisuse põhimõtetest.	A.4.1 Nõustab ja suunab õppijaid ning kolleege juhinduma allikakriitilisuse põhimõtetest.
4.2 Nõuetekohane refereerimine ja viitamine				
E.4.2 Põhjendab refereerimise ja viitamise vajadust.	D.4.2 Oma õppematerjalide koostamisel refereerib korrektselt ja viitab nõuetekohaselt kasutatud allikatele.	C.4.2 Refereerib ja viitab nõuetekohaselt, lähtudes juhenditest.	B.4.2 Refereerib ja viitab nõuetekohaselt. Suunab õppijaid korrektselt allikaid refereerima ja neile viitama.	A.4.2 Nõustab ja suunab õppijaid ning kolleege nõuetekohaselt refereerima ja viitama.
4.3 Autoriõigus ja litsentseerimine				
E.4.3 Põhjendab autoriõiguse ja litsentseerimise vajadust.	D.4.3 Järgib autoriõiguse seadust ja litsentsitingimusi teiste autorite teoste kasutamisel.	C.4.3 Järgib autoriõiguse seadust ja litsentseerib sobival viisil enda materjale.	B.4.3 Järgib autoriõiguse seadust ja suunab õppijaid juhinduma autoriõiguse headest tavadest ning litsentsitingimustest.	A.4.3 Nõustab ja suunab õppijaid ning kolleege järgima autoriõiguse seadust ja autorikaitse häid tavasid ning litsentsitingimusi.

4.4 IKTga seonduvate ohtude teadvustamine ja teadlik tegutsemine				
E.4.4 Kirjeldab IKT kasutamise seonduvaid ohte tervisele, privaatsusele ja interneti turvalisusele jms.	D.4.4 Selgitab IKTga seotud ohtude regulatsioone (seadused ja määrused, sisekorraeeskirjad jne) ja soovitusi (internetiturvalisus, ergonoomika, allikakriitilisus jms) ning võimalusel arvestab neid oma töös.	C.4.4 Organiseerib teadlikult oma tööd IKT vahenditega kaasnevate ohtude minimeerimiseks. Vajadusel kasutab spetsialisti abi.	B.4.4 Suunab õppijaid arvestama IKT vahendite kasutamisega kaasnevate ohtudega.	A.4.4 Nõustab ja suunab õppijaid ning kolleege teadlikult tegutsema IKT vahendite kasutamisega seotud ohtude minimeerimiseks.